

ВЕРОНІЧЧИНІ ФАНТАЗІЇ

Незвичайна колекція

В одному невеличкому місті у звичайній квартирі звичайного будинку живе Вероніка. Зазирнімо до її помешкання.

- Розкажіть про Вероніку за ілюстрацією. Про що ви можете сказати точно, а про що лише здогадуєтеся? Чому?
- Чи схожа ця дівчинка на вас? А на ваших друзів і знайомих? Чим саме?

Вероніка не завжди робить так, як усі. Коли її знайомі захопилися збиранням різних колекцій, вона також започаткувала свою. Але її колекція — дуже незвичайна і вражає всіх без винятку знайомих дівчинки. І це не дивно, адже Вероніка збирає... **факти і здогадки**.

- Поміркуйте, чому всі знайомі Вероніки назвали колекцію дівчинки незвичайною.
- Чи можна експонати цієї колекції потримати в руках? Відчутти їх запах? Почуту? Побачити? Прочитати? Чому?
- Чи зручно Вероніці цю колекцію зберігати? Чи багато місця потрібно для колекції дівчинки? Чому?

Так, колекція дівчинки незвичайна: у ній зберігається **інформація**.

- Чи знаєте ви, що таке інформація?

Інформація — це відомості про навколишній світ і процеси, які відбуваються в ньому, сприйняті людиною або спеціальним пристроєм. Інформацію можна отримати з різноманітних джерел — книжок, газет, телебачення, розмов, плакатів тощо.

- Які ще джерела інформації ви можете назвати?
- Якими джерелами інформації користуються ваші рідні, знайомі?
- Якими джерелами інформації звикли користуватися ви? Чому саме ними?
- Яке ваше улюблене джерело інформації? Поясніть, чому саме це.
- Чим джерела інформації відрізняються?

З різних джерел ми отримуємо інформацію у різному вигляді — у вигляді тексту, звуків, малюнків, чисел. Також багато інформації дають нам наші відчуття, жести, вираз обличчя тощо.

- Коли ми отримуємо одну й ту саму інформацію одразу в кількох виглядах? Поміркуйте, чи завжди це потрібно.
- Як ви вважаєте, яку інформацію краще отримувати у вигляді тексту, яку — у вигляді звуків, яку — у вигляді малюнків? Наведіть приклади.

Зазираємо в колекцію фактів і здогадок

Цікаво зазирнути в колекцію Вероніки? Зараз покажемо кілька найцікавіших її експонатів. Читайте!

Експонат 1. Ось таку *інформацію про погоду можна отримати від тварин і птахів*:

- Ластівки низько літають — дощ обіцяють.
- Чайка сіла на воду — чекай доброї погоди.
- Павук завзято плете павутиння — на суху погоду.
- Грім у жовтні — на безсніжну зиму.
- Червоний місяць — на вітер, блідий — на дощ.
- Якщо восени сіренький ранок, чекай ясного дня.
- Ворони вместилися на нижніх гілках дерев — бути негоді й вітрові.
- Калина вже достигла, а листя на ній ще зелене — на теплу осінь.
- Голуб, відпочиваючи, ховає одну ніжку в пір'я — чекай різкого похолодання.
- Перед сильним вітром горобці метушаться, перелітаючи зграйками з місця на місце.
- Лушпиння на цибулі тонке — зима буде теплою; а грубе та з багатьма «кожушками» — холодною.

Експонат 2. У теплих морях живе справжнісінький *морський дракон*! Це зовсім маленька рибка (до 35 см завдовжки), схожа на морського коника. Ця кумедна істота має багато імен: ганчірник, морський коник-ганчірник, трав'яний морський дракон, морський пегас.

Листяні дракони пересуваються за допомогою майже прозорих плавців, які колишуться неймовірно часто (до 10 разів за секунду — спробуйте з такою швидкістю помахати руками). Завдяки цьому рибка погойдується на хвилях, дуже нагадуючи водорості. Це справжні майстри маскуванню: хоча відростки на їхньому тілі й голові плавати не допомагають, проте вони чудово імітують водорості.

Саме листяний морський дракон став емблемою одного з австралійських штатів — Південної Австралії. Як ви гадаєте, чому?

Експонат 3. Трембіта — український народний духовий музичний інструмент. Колись усе життя гуцулів супроводжували звуки трембіти. Вона була чи не єдиним засобом зв'язку вівчаря з селом — такий собі давній мобільний телефон. Голос трембіти можна почути аж за 10 км! Завдяки звукам цього інструмента люди дізнавалися про місце перебування вівчарського ватага з отарою, про те, як триває випас худоби. Трембіта також сповіщала радісні та сумні звістки. З нею й досі інколи запрошують на весілля та колядують.

Трембіта занесена до Книги рекордів Гіннеса як найдовший музичний інструмент світу — її довжина 3–8 м.

- Як ви гадаєте, факти чи здогадки в цих експонатах? Поясніть свою думку.
- Який експонат колекції вам найбільше до вподоби? Чому?
- Чи можете ви доповнити колекцію Вероніки?
- Чи захотілося й вам створити таку колекцію? Які факти ви зберігали б?

Інформація — це цінність

Знайомі Вероніки завжди дивуються, коли вона показує їм свою колекцію.

- А чи здивувалися б ви? Чому?
- Відтворіть можливий діалог між дітьми.
- Як ви гадаєте, як дівчинка поповнює свою колекцію?
- Які пристрої допомагають їй це робити?
- Як ви думаєте, чи цінна колекція Вероніки?
- Поміркуйте, коли інформація стає особливо цінною.

У музеях світу зберігається багато експонатів, які допомагають нам дізнаватися про минуле народів світу, про здобутки людства впродовж його існування.

- *А про що ми дізнаємося, коли читатимемо енциклопедії? Словники? Інші довідники?*

Уявіть собі цінність вчасного прогнозу землетрусу, виверження вулкану, інших стихійних лих. Адже в такому разі багато людей вчасно зможе виїхати з небезпечних місць і залишитися живими та здоровими.

А ось приклад з нашого повсякденного життя. Ви пішли гуляти й залишили батькам записку. А як вони хвилювалися б, якби записки не було!

Краще описати подібну ситуацію та обговорити її допоможе комікс "[Запізнився!](#)".

- *Наведіть власні приклади, які доводять цінність інформації.*
- *Поміркуйте, чому нині інформація для нас стала першочерговою потребою.*
- *Чи можна обійтися без інформації? Поясніть свою думку.*

Різні джерела — різна інформація

Одного разу знайомий Вероніки посміявся над одним із фактів у її колекції. Дівчинка написала, що найвища вершина Землі Еверест розташована в Гімалаях на кордоні Китаю і Непалу, а її висота — 884 метри над рівнем моря.

— Ти уявляєш, що таке 884 метри? — сміявся Дмитрик. — Та гора в наших Карпатах біля хатинки моєї бабусі і то вищою буде! А висота Карпат набагато менша, ніж Гімалаїв!

— Та ні! — обурилася Вероніка. — Я це число на сайті для туристів знайшла! В інтернеті завжди все правильно пишуть!

— Я в енциклопедії знайшов таку інформацію — висота Джомолунгми (це ще одна назва найвищої гори світу) становить 8848,43 метри над рівнем моря, — не вгавав Дмитрик. — Я довіряю енциклопедії! Вона мене ніколи ще не підводила. Та й тато каже, що в ній усе правильно написано. Адже її складали знані науковці!

- *Як ви гадаєте, хто має рацію?*
- *Які джерела інформації використовували б ви для поповнення колекції?*
- *Чи вся інформація однаково надійна: коли і якій інформації ми довіряємо більше і чому?*

Яку інформацію приховують зображення?

Багато інформації ми можемо знайти на малюнках. Однокласники Вероніки вирішили перевірити це: вони дали картину про Вероніччину родину своїм друзям з іншої школи і запропонували відповісти на деякі запитання.

- *Хто зображений на картині?*
- *Чи можна точно сказати, що це родина?*
- *Розкажіть, де на картині кожний із членів родини. Що допомогло впізнати й правильно назвати членів родини?*

- Чи вся родина зібралася? Вони зібралися вдень чи ввечері? У яку пору року? Родина щось святкує? Чому ви так вирішили? На яке запитання відповісти було найлегше, а на яке — найскладніше? Чому?
- Пограйте з друзями у гру “Запитання — відповідь”: ставте одне одному запитання за сюжетом картини та відповідайте на них.
- Розкажіть якомога більше про зображену на картині родину.
- Які факти про родину можна занести до колекції? Поясни відповідь.
- Про що ви тільки здогадуєтесь? А про що зовсім не можете нічого сказати?

Завдання з робочого зошита (частина 1, завдання 1, с. 20)

Розглянь фото, яке Вероніка показала своїм друзям. Обери ті факти, про які ти можеш дізнатися з цієї світлини.

- А** Це — кіт Бакс.
- Б** Коти — домашні улюбленці.
- В** Цей кіт спить.
- Г** Ця батарея тепла.
- Ґ** Ця батарея холодна.
- Д** Фото зроблене в жовтні.

- Поміркуйте, чи можна додати цю світлину до Веронічиної колекції? Чому ви так вирішили?

Як перевіряти інформацію на надійність?

Друзі Вероніки також захопилися збиранням цікавих фактів. Кожний вирішив збирати інформацію на певну тему — про спорт, про річки та моря, про кумедних тварин...

- А які факти хотіли б збирати ви? Чому?

Друзі вирішили обмінюватися інформацією, що міститься в їхніх колекціях. Так можна багато нового самому дізнатися та ще й іншим розповісти й інформація ширитиметься. А щоб у колекціях більше не траплялося помилок, друзі вирішили дізнатися, як перевіряти інформацію на надійність, і скласти пам'ятку для всіх колекціонерів-початківців.

Пам'ятка “Довіряй, але ретельно перевіряй”

1. Звертайте увагу на авторів сайтів та організації, які розміщують інформацію. Наприклад, варто шукати матеріали про космос на сайті NASA, зазирати на сайти енциклопедій, до електронних словників тощо. Не варто шукати точну інформацію на сайтах, де люди обговорюють певні події, радять одне одному тощо.

2. Помилятися можуть усі! Тому намагайтеся знайти одну й ту саму інформацію не в одному місці, а в 5–10 різних.

3. Довіряйте фактам, а не розповідям про них.

4. Не лише читайте статтю, а й розглядайте ілюстрації. Інколи в тексті розповідається одне, на діаграмах числа не сходяться, а фотографії свідчать зовсім про інше.

5. Знайшовши цікаві факти, придивіться до інших публікацій цього сайту, спробуйте визначити, як часто на ньому оновлюється інформація.

Фантазії ніколи нікого не ображають!

Нещодавно Марійка “по секрету” розповіла своїй найкращій подружці Оленці про неправдиву історію Вероніки. Дівчинка казала Марійці, що у неї вдома поселилися цікавезні істоти — мухослон і слономух.

— Я шукала в різних книжках і на сайтах, але таких істот не знайшла, — авторитетно закінчила Марійка.

— Збрехала! — дружно подумали подружки.

- *Як ви вважаєте, чи правильний висновок вони зробили? Чому?*
- *А як би поставилися до історії Вероніки ви?*
- *Чи доводилося вам розповідати подібні історії? Як ваші знайомі до них ставилися?*

Дівчатка говорили не дуже тихо, тому секретну історію випадково почула Соломійка: вона саме в цей час проходила повз подружок.

— А мені подобаються історії Вероніки про дружбу мухослона та слономуха, — раптом упевнено сказала вона. — Мухослон невеличкий, але вміє літати, тому саме він приходить частіше в гості до слономуха. А слономух — велетень і допомагає мухослону вилізти на найвищі поверхи будинку. Звичайно, вони це роблять уночі, щоб нікого не налякати.

- *Як треба передавати інформацію, яка не призначена для всіх? Чому саме так?*
- *Яка це може бути інформація? Чому її не всі мають знати?*
- *Чи подобається вам Веронічина історія? Продовжте її.*
- *Намалюйте слономуха та мухослона.*
- *Вигадайте власні історії про цих героїв.*
- *Що трапиться, якщо Веронічина історія набуде більшого розголосу?*

Прочитайте комікс-небилицю “[Політ без бегемота](#)” й поміркуйте над відмінністю між брехнею та фантазіями.

- *Чому дівчинка вирішила сказати подружці неправду? Чи була її неправда нахабною? Образливою? Корисливою? Небезпечною?*
- *Чому таку неправду ще називають фантазією? Що таке фантазування? Чи це погано — фантазувати?*
- *Чи була у фантазіях дівчинки правдива інформація?*
- *Чим брехня відрізняється від фантазування? Як зрозуміти, що людина саме фантазує, а не обманює?*
- *Чому люди фантазують? Хто любить фантазувати? Кого називають фантазерами?*
- *Де ми можемо побачити чи почути фантазії? Чи подобаються вони вам? Чим саме?*
- *Як ви гадаєте, чи корисно фантазувати?*